

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑๒/๖๑ (๑๕ - ๓๑ มี.ค.๖๑)

จีนกับการกลับมา “ผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ” อีกครั้ง?

ในการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติจีน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา มีวาระการพิจารณาที่สำคัญที่ทั้งโลกจับตามอง คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี โดยในที่ประชุมได้อนุมัติให้ยกเลิกการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไว้ที่ ๒ สมัยออกไป และได้มีมติให้บรรจุ “แนวคิดที่ว่าด้วยสังคมนิยมแบบจีนในยุคใหม่” ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิงไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้เขามีสถานะเทียบเท่ากับประธานเหมา เจ๋อตุง ผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ ผู้สร้างชาติจีนใหม่ และเคยเป็นผู้นำจีนที่ครองอำนาจมาอย่างยาวนานกว่า ๒๗ ปี ในทางกลับกันประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่าคอนทราสต์ของการปกครองประเทศ ประธานเหมาได้ก่อความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะการปฏิวัติวัฒนธรรม ด้วยเหตุดังกล่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นที่น่าจับตามองอย่างยิ่งว่าอนาคตเส้นทางทางการเมืองของสี จิ้นผิง และการเมืองจีนจะเป็นอย่างไร จะทำให้จีนกลับไปสู่ยุค “ผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ” แบบในสมัยของเหมา เจ๋อตุงอีกครั้งหรือไม่ อย่างไร...

ในระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑ มีการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติของจีน ครั้งที่ ๑๓ (The National People's Congress: NPC) ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐ ทำหน้าที่ที่สำคัญ เช่น แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ กำกับดูแลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขาธิการและกรรมการของคณะกรรมการประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของจีน และมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ประธานศาลสูงสุด และตำแหน่งสำคัญอื่นๆ เป็นต้น โดยจะจัดให้มีการจัดประชุมเต็มคณะขึ้นปีละครั้ง

ซึ่งเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา มีวาระการพิจารณาที่สำคัญที่ทั้งโลกได้จับตามอง คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีที่จากเดิมกำหนดให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระ วาระละ ๕ ปี เพื่อให้จีนมีเสถียรภาพในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยในที่ประชุมได้อนุมัติให้ยกเลิกการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีอย่างไม่มีกำหนด ตามมติเห็นชอบด้วยคะแนน ๒,๔๕๘ เสียง หรือ ๙๘.๘% คิดคำนวณ ๒ เสียง และงดออกเสียง ๓ เสียง นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้มี

มติให้บรรจุ “แนวคิดที่ว่าด้วยสังคมนิยมแบบจีนในยุคใหม่” ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิงไว้ในรัฐธรรมนูญอีกด้วย

ต่อมาในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑ จึงมีการลงมติให้ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงรับตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นสมัยที่ ๒ อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้เขายังได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน และประธานคณะกรรมการทหารกลาง ซึ่งส่งผลทำให้เขามีสถานะเทียบเท่ากับประธานเหมา เจ๋อตุง ผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ และผู้สร้างชาติจีนใหม่อีกครั้งด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจของประธานเหมาจึงน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเมืองของจีนอาจกลับไปสู่ระบบผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จแบบสมัยประธานเหมาอีกครั้งก็เป็นได้

อำนาจและบทบาทของเหมา เจ๋อตุง
เหมา เจ๋อตุง ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตยเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ โดยการประกาศสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๑๙๔๙ และยังคงได้รับการยกย่องว่า

ผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ?

การประชุมสภาประชาชนแห่งชาติของจีนมีมติการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ยกเลิกการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีอย่างไม่มีกำหนด

บรรจุ “แนวคิดที่ว่าด้วยสังคมนิยมแบบจีนในยุคใหม่” ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิงไว้ในรัฐธรรมนูญ

ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงรับตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นสมัยที่ ๒ อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้เขายังได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน และประธานคณะกรรมการทหารกลาง

เป็นผู้รวมประเทศจีนเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง หลังจากตกอยู่ใต้อิทธิพลของต่างชาติมาตั้งแต่สงครามฝิ่นในปี ๒๓๘๒ โดยในปีแรกของการบริหารประเทศเหมาได้เน้นการเพิ่มความชำนาญและประสิทธิภาพผ่านทาง การปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจ และได้ให้ประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจนี้ ส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างมาก นอกจากนี้การโฆษณาชวนเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์และการปฏิบัติตัวที่มีความอ่อนน้อมของเหมา ก็ช่วยให้เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเหมา เจ๋อตุง ส่งผลให้เขาเป็นผู้นำคนเดียวแบบโดดเด่นที่มีบทบาทและมีอำนาจสูงสุดของจีน

จากการมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของประธานเหมาทำให้ไม่มีใครกล้าที่จะคัดค้านและเป็นศัตรูด้วย ส่งผลให้เกิดการบริหารประเทศแบบไม่รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกพรรคจนเกิดความผิดพลาด โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ที่เขาได้ดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบ “ก้าวกระโดด” (Great Leap Forward) ในระหว่างปี ๒๕๐๒-๒๕๐๕ เพื่อเร่งการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัย แต่การพัฒนาดังกล่าวกลับส่งผลให้ประชาชนอดอยากและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจจีนจึงถดถอยเป็นอย่างมาก จนทำให้ในการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของเขาอย่างรุนแรง กระทั่งเหมาเริ่มสูญเสียอำนาจภายในพรรค

ต่อมาในปี ๒๕๐๙ เหมาได้มีการดำเนินการทางการเมืองที่เรียกว่า “การปฏิวัติวัฒนธรรม” (Cultural Revolution) ซึ่งนำโดยตัวเขาเองและเจียงชิงภรรยาที่มีอำนาจทางการเมืองอย่างมาก การปฏิวัติวัฒนธรรมนี้เป็นเครื่องมือในการกวาดล้างศัตรูทางการเมืองรวมทั้งผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกทุนนิยม ทำให้มีผู้คนล้มตายหลายล้านคน สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติและประชาชนจำนวนมาก การปฏิวัติวัฒนธรรมดำเนินไปอย่างยาวนานถึง ๑๐ ปี และสิ้นสุดลงในปี ๒๕๑๙ ปีเดียวกับที่เหมาถึงแก่อสัญกรรม ถือเป็น การสิ้นสุดการปกครองจีนมาอย่างยาวนานกว่า ๒๗ ปี ภายหลังจากประธานเหมาถึงแก่อสัญกรรม เต็ง เสี่ยวผิงซึ่งก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำจีน ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสามารถอยู่ในตำแหน่งเพียง ๒ วาระ หรือ ๑๐ ปีเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้จีนกลับสู่การปกครองโดยผู้นำที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอีกครั้ง

บทวิเคราะห์ เปรียบเทียบ

จากการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีดังกล่าว ส่งผลให้ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้รับอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไว้ที่ตนเองและสามารถครองอำนาจต่อไปได้

อย่างไม่มีกำหนด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การครองอำนาจของประธานเหมา เจ๋อตุง แล้วจะเห็นได้ว่ารูปแบบในการขึ้นสู่อำนาจของสี จิ้นผิง และเหมา เจ๋อตุงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายประการ เช่น การบรรจุแนวคิดของตนไว้ในรัฐธรรมนูญขณะที่ดำรงตำแหน่ง การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์นโยบายต่างๆ ของตนเอง การจำกัดการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชน การมีภาพลักษณ์ที่อ่อนน้อมถ่อมตนทำให้ได้ใจประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบท ไปจนถึงการสร้างเครื่องมือเพื่อกำจัดศัตรูทางการเมืองของตน ซึ่งก็คือการปฏิวัติวัฒนธรรมในสมัยเหมา เจ๋อตุง และการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสมัยสี จิ้นผิง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การปกครองแบบผู้นำคนเดียวในระยะเวลาที่ยาวนานก็เป็นการเพิ่มเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง และด้านอื่นๆ ของประเทศให้พัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้บริบทของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไป รวมถึงนโยบายการพัฒนาประเทศของสี จิ้นผิง ที่เป็นนโยบายที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ใช่ในนโยบายที่ไม่สมเหตุสมผลแบบประธานเหมา จึงอาจทำให้การรวมอำนาจของสี จิ้นผิงในครั้งนี้มีความแตกต่างจากประธานเหมาที่เป็นได้

สรุปความเห็น

จากการแก้ไขรัฐธรรมนูญในการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของจีน แสดงให้เห็นถึงนโยบายการพัฒนาประเทศของจีนที่มีเสถียรภาพและความต่อเนื่องยาวนานไปอย่างน้อยอีก ๑๐ ปี ดังนั้นอาเซียนและไทยจึงควรทำความเข้าใจและแสวงประโยชน์จากนโยบายต่างๆ ของจีน โดยเฉพาะนโยบาย The Belt and Road Initiative ซึ่งถูกประกาศให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปสู่เป้าหมายซึ่ง คือ ความฝันของจีน (Chinese Dream) ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง แต่อย่างไรก็ตามไทยควรต้องวางบทบาทและรักษาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ อย่างสมดุลในเวลาเดียวกันด้วย

สำหรับหน่วยงานความมั่นคงและกองทัพ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางทหาร การฝึกซ้อม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ของประเทศที่ร่วมกับจีน และจับตาดูสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของจีนอย่างใกล้ชิดด้วยเช่นเดียวกัน

อ้างอิง

<http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=960000022732>
<http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-info/politics/advbody/council/>
<http://www.ny4.com/s/4q81/279717>
<http://www.thaibizchina.com/th/content/1225372>
<http://suphasitth.blogspot.com/2013/11/2log-post.html>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ทศม. สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๔๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม

อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

บทวิเคราะห์โดย น.ส. นิตยา งานไว ผู้ช่วยนักวิจัย ศศย.สปท.